

Hıristiyan Protestanlar ve Kızılbaş Mezhebinin Doğuşu

Posted on 12/05/2019

“Bir halkı tanımak, aynı zamanda bir coğrafyayı tanımaktır” diyerek, kitabı tanımlayan Nisan Yayıncılık, halkları, yani ezilenleri egemen sınıflar tarafından yazılmış “kaderini” değiştirmek üzere harekete geçirmenin yolu onları, sosyo-ekonomik koşullarıyla, tarihiyle, geçmişiyle, bugünüyle, kültürü, dini-mezhebi, inancıyla, korkuları, özlemleri, duygu dünyalarıyla vb. bir bütün tanımaktan geçtiğini belirtiyor.

Yayınevinin önsözünde devamında şu ifadelere yer veriliyor:

Kadim halklar ve inançlar coğrafyası olarak Küçük Asya ya da Anadolu'nun gerçekliklerinden biri de hiç kuşku yok ki, Kızılbaşlık mezhebi ve öğretisidir.

Osmanlı döneminin Ermeni aydınlarından Nazaret Dağavaryan bu kitapta yaptığı tarihsel çalışmalar ve birebir görüşmelerle Arhıvaltşlıların Protestanlığıyla, Orta Anadolu'nun Kızılbaşlarının doktrinlerini ve nasıl doğduklarını inceleyerek, bu ikisi arasındaki tarihsel ve dinsel bağlantıyı kurmakta, Kızılbaşların, sonuç olarak da kendi deyimiyle “korcu nedeniyle görünürde ‘İslam’mış gibi davranan yol erbapları” olduğunu açıklamaktadır.

Peki kimdir Nazaret Dağavaryan?

Aralık 1862 Sebastia (Sivas) doğumlu olan Dağavaryan; doktor, ziraatçı, politikacı, politik aktivist, aynı zamanda tıp, din ve tarih üzerine onlarca çalışması olan değerli bir Osmanlı dönemi Ermeni aydınıdır.

“Doğa Tarihi”, “Ermeni Harflerinin Doğuşu”, “Kısa Ermeni Tarihi”, “Eski Ermeni Dinleri”, “Hıristiyanlıkta Protestanlık”, “Krikor Ağaton”, “Darwinizm”, “Evren’in Kuruluşu”, “İdrar Yolları Taşlarının İncelenmesi”, “Hastalıklar Sözlüğü”, “Mikrobiyoloji”, “İnsan Anatomisi”, “Sağlık”, “Ev hijyeni”, “Cinsel Organlar”, “Hıristiyan Protestanlar ve Kızılbaş Mezhebinin Doğuşu” bıraktığı eserlerden sadece bir kısmıdır.

Yedi yaşında geldiği İstanbul’da eğitim hayatına başlarken, 1878’de Paris’te Ziraat Yüksek Okulunu bitirerek, Ülkesine dönen Dağavaryan, İstanbul’da Ziraat Nezaretinde, ardından Sivas’ta Ermeni okullarında baş müdür olarak çalıştı, Aramian okulunu yönetti. Tekrar gittiği Paris’te bu kez tıp eğitimi alarak, doktor olarak İstanbul’a döndü.

Bu süreçte Abdülhamid yönetimindeki Osmanlı Hükümeti tarafından tutuklandıktan dört ay sonra genel aften yararlanarak özgürlüğüne kavuştu. Ancak dört yıl sonra 1900’de tekrar tutuklandı, bu kez Fransız Elçiliği’nin müdahalesiyle serbest bırakıldı.

Hakkında çıkartılan tutuklama kararı nedeniyle 1905’te yerleştiği Kahire’de Ermeni Genel Yardım Birliği’nin kurucuları arasında yer aldı, ardından II. Meşrutiyet döneminin başlamasıyla birlikte 1908’de döndüğü yurdunda Ermeni Yerel Meclis delegesi ve Meclis-i Mebusan Sivas milletvekili ve seçildi.

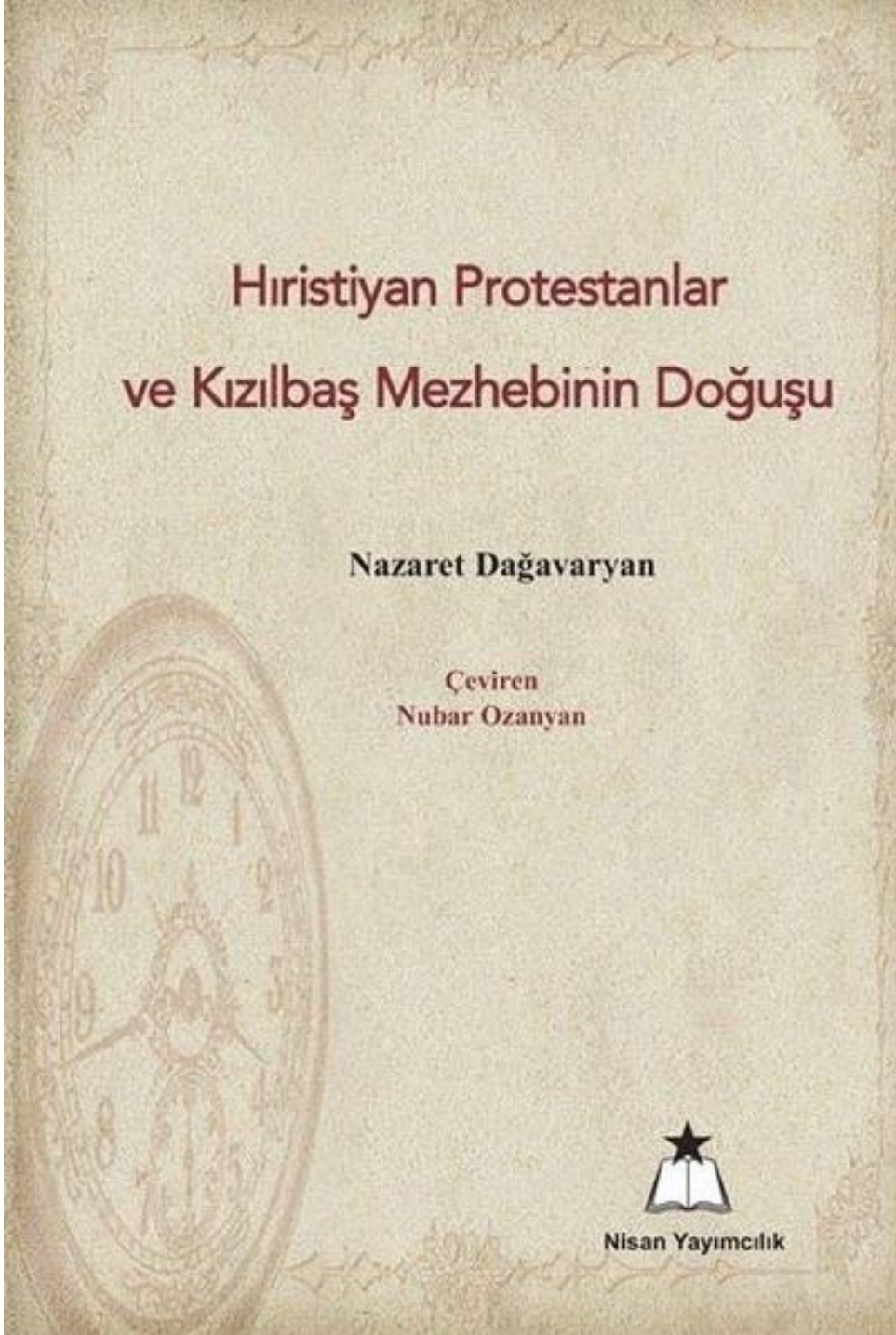
Ermeni, Rum, Süryani vd. Soykırımı’nın başlangıcını ifade eden 24 Nisan 1915 tarihinde Osmanlı’nın milletvekilleri, aydınlar, bilim insanları, sanatçılar vb.den oluşan tutuklayarak ölüm yolculuğuna çıkarttığı 240 Ermeni’den biri de Nezarat Dağavaryan’dı. İstanbul’da tutuklanmasının ardından Ayaş Hapishanesine götürülen, oradan Diyarbakır’da kurulan Divan-ı Harp Mahkemesi’nde (Divan-ı Harb-i Örfi) yargılanacakları yalanıyla yola çıkarılanlardan hiçbiri o “mahkeme”ye çıkartılmadı, zira

Teşkilat-ı Mahsusa çeteleri tarafından yolda katledildiler. Dağavaryan da Siverek yakınındaki Karacaören bölgesinde Teşkilat-ı Mahsusa çeteleri tarafından katledildi.

Kadim halklar coğrafyası özelliği bu coğrafyanın nasıl bir gerçekliğiyse; Ermeni, Rum, Süryani Soykırımını, Medz Yeghern de bu toprakların bir gerçekliğidir. Coğrafyaya gönül vermiş Ermeni aydını Dağavaryan'ın bu çalışması, sadece yazarının değeri açısından dahi düşünüldüğünde önemli bir yer tutmakta.

Bu kitabın diğer bir değeri de, çevirmeniyle ilgili. Dağavaryan'ın bu çalışmasının çevirmeni, daha önce de yayınevimiz vasıtasıyla Türkçeye kazandırdığı “Kafkasların Lenin’i Stepan Şahumyan” ve “G.K. Orjonikidze ve Ermenistan’da Sovyet iktidarının Kuruluşu” kitaplarının çevirmeni Nubar Ozanyan...

Ozanyan, 1956’da Yozgat’ta yoksul bir Ermeni ailesinin çocuğu olarak başlayan hayat serüvenini Türkiye’den Fransa’ya, Ermenistan’dan Rojava’ya mütevazı bir devrim neferi, ezilen halkların enternasyonal savaşçısı olarak 14 Ağustos 2017’de tamamladı. Aramızdan ayrılmadan önce son çevirdiği kitap olan Dağavaryan’ın bu eserini yayıma hazırlamaktan ve okuyucuyla buluşturmaktan özel bir gurur duyuyoruz.

Kaynak: [Özgür Gelecek](#)